

ANDRÁSSY MÁRIA

SÉTA A BUDAI ERDŐBEN

Zöld könyv. Budapest természeti környezete, mint közművelődési színtér. (Bp. 2002, Budapesti Művelődési Központ Módszertani füzetek. Különszám.)

(Oltványi Adorján emlékének.)

Ki volt ő? Senki. Egy magyar „turista”. A nagyapám.

A boldog békeidőkben, a harmincas évek végén, óvodásként minden héten egyszer elvitt – ma úgy mondanám sétálni – ő úgy mondta kirándulni, a Budai Hegyekbe. Fogta a kezemet, jobbajában szöges turistabot, rajta dupla sorban, apró szögekkel felvert plakettek, mindazokról a túra helyszínekről, amelyeket felkeresett.

Megadta másként is a módját. Gोजzer varrott cipő, gyapjú harisnya, térdnadrág, lóden zeke, zöld kalap, hátán „rucksack”, benne a nagyanyám készítette tífórai.

Kezét fogva láttam először harkályt, talán mókust is, és tanultam meg tőle, hogy van sárga- meg fekete-gergő. Nem volt biológus, államhivatalnok volt, de turista.

Aztán felfordult a világ. Ő pedig 1945 februárjának végén ismét felöltötte a térdnadrágot és a zekét. Közel hetven évesen „reaktíválta” magát, és elindult a Vérmezőtől Lágymányosra, abba az intézménybe, amelynek egykor az igazgatója volt – romot takarítani. Mert a fizetség egy tál meleg étel, s így nem kellett neki is apasztani a hosszú ostrom után megmaradt csekélyke készleteinket. Gyalogolt oda is és vissza is, de hisz mint turista, edzésben volt. Tehetett ezt néhány napig, azután a széles Alkotás utcában halálra gázolta egy orosz katonai teherautó.

Turista öltözékben temették el a kertben.

Mi közöd mindehhez nyájas olvasó?

Amikor a Zöld könyvet olvastam, úgy éreztem, nagyapám mellett van, és ismét fogja a kezem. Újra együtt sétálunk a budai erdőben.

Mert ahogy a bevezetőben dr. Isépy István docens, az ELTE Botanikus Kert vezetője írja, a kötet „Azoknak szól, akik felismerik, hogy a természet megőrzése érdekében legfontosabb lépés az élővilág megismerése – varázslatos szépségével, sokféleségével történő – személyes kapcsolat kialakítása.” Így a közreadók szándéka szerint a népművelők és a pedagógusok mellett segítséget nyújthat a sétára induló, kiránduló családoknak is.

A könyv nyomán a természetjárók, mintegy koncentrikus kört alkotva, egyre messzebb merészkedhetnek Budapesttől.

Az első fejezet: *A város zöldje, helyi jelentőségű természetvédelmi területek.* Bognár Attila László munkája. A fővárosban hét országos jelentőségű természetvédelmi területen túl, huszonkét helyi jelentőségű, védett természeti érték van. A könyv egy nagyméretű térképen jelzi helyüket, majd valamennyi leírása mellett eligazodásul bélyegnyi térkép, hol és hogyan találhatjuk meg őket. Meglepetések: a budai Várban, egy műemlék épület kert-

jében van például az óriási szőlőtőke, a második kerületben egy 500 éves hársfa, ugyancsak a második kerületben Fedák Sári elpusztult villája hajdani kertjének maradványaként egy 120 éves libanoni cédrus. Arborétumok, botanikus kertek, no meg az Állatkert. A fejezet minden oldalát (és hátul a jegyzetanyagot, bibliográfiát) parányi Budapest címer jelzi.

A második fejezet: *Arborétumok, botanikus kertek és közparkok,* szerzője Tar Teodóra. A városban négy arborétum, botanikus kert van, de látogatást tehetünk a könyv segítségével Alcsúton, Gödöllőn, Vácrátóton. Megismerjük a kertek rövid történetét, jellegzetességeiket. A hét városi park (a Margitszigettől a Vérmezőig) történetének ismertetése után javaslatot olvashatunk a séta útvonalára. Valamennyi leírást féloldalnyi térkép egészíti ki, bejelölve a legfontosabb látnivalókat. A fejezet piktogramja egy kis virág rajza.

A harmadik fejezet: *A Pilisi Parkerdő,* írója Túri Zoltán. A fejezet elsőként bemutatja a Pilisi Parkerdő Részvénytársaság, valamint a Budapesti Erdészet tevékenységét, valamint az állami erdőgazdálkodás feltételeit, majd megismerteti az olvasót a budapesti erdők múltjával és jelenével. A részvénytársaság területén tíz erdőzet van, mindegyiknek megtaláljuk címét, telefonszámát, és felsorolja az egyes helyszíneken található parkerdei berendezéseket, kényelmi szolgáltatásokat. Kiemelten szerepel a Visegrádi Erdészet területén található Erdei Művelődés Háza, a visegrádi Kiránduló Központ, a Bertényi Miklós Fűvészkert, valamint a Budai Erdészet által fenntartott Budakeszi Vadaspark és az Erdészeti Információs Központ tevékenységének leírása. A piktogram a gyűrűs Hunyadi holló.

A negyedik fejezet *A nemzeti park,* Fűri András munkája. A bevezetés a nemzeti parkok kialakítása, a szervezeti rendszer és a közművelődési lehetőségek bemutatása, amelyet kiegészít az országban lévő tíz Nemzeti Parkot felülmúló térkép. A továbbiakban a fejezet a Budapesthez legközelebb található Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság kínálatának bemutatása. Az Igazgatóság Királyréten Oktatóközpontot, Esztergomban ún. Fogadóközpontot működtet. Területén nyolc tájvédelmi körzet, és tizennyolc természetvédelmi terület található, Vértesszőllőstől Rétszilasig, Vácrátóttól Peregig. A cikket kiegészíti a Nemzeti Park területén található más intézmények által üzemeltetett helyek (pl. Szabadtéri Néprajzi Múzeum Szentendre, Mátyás Király Múzeum Visegrád) felsorolása. Piktogramja a Park címere, folyók felett repülő madarak ábrázolása.

Engedtessek meg néhány megjegyzés. A könyv véleményem szerint kifejezetten az érdeklődő nagyközönség számára lehetne a leghasznosabb. Nincs beárazva! Kapható vajon könyvtári forgalomban?

És még egy: miért szerepel az alcímben a Budapest megjelölés! Ez ahelyett, hogy kitárná, szűkíti a könyv iránti érdeklődés felkeltését, hisz segítségével elutazhatunk Pilismarótra, Gödöllőre, Ócsára, összesen vagy harminc nem budapesti helyszínre is.

Miközben gondolatban ezt az írást formálgattam a

metrón, velem szemben bájos fiatal lány ült, talán gimnazista. Edzőcipő, farmer, orkándzseki, parányi piros hátizsák. Elmélyülten tanulmányoz egy térképet, meglehetősen összehajtja: *A Budai-hegység turistatérképe*. Öröm látni, hogy újra és újra felnő az új generáció! Szerettem volna kezébe nyomni a hátizsákomban lapuló *Zöld* könyvet.

SZÓKIMONDÓ

Hajdúszoboszló kulturális havi folyóirata. 2003. április

A hatvanas-hetvenes években vidékszerte interjúzva, a beszélgetésekben rendre előkerült, hogy a településnek – nem városnak, hanem nagyközségnek – hajdanán napilapja (olykor több is), sőt folyóirata volt. Az egy akol egy pástor időszakában, amikor lehetetlen volt lapengedélyhez hozzájutni, ez mesebeli történetnek tűnt.

Úgy gondolom és talán gondoltam hajdanán is, a polgár-létnek elengedhetetlen velejárója, hogy társadalmi nyilvánossága megkapja a maga orgánumait.

Most pedig kezembem tarthatom Hajdúszoboszló kulturális havi folyóiratának aktuális számát. Nem akármilyen, időnként felbukkanó kiadvány ez, hisz címlapján arról tudósít, ez a VIII. évfolyam 4. száma, összességében pedig a LXXXVI. azaz a nyolcvanhatodik. Kiadja a Kovács Máté Városi Művelődési Központ és Könyvtár. S büszkén hirdeti magáról: kapható a hajdúszoboszlói kulturális intézményekben, az utcai árusoknál, s előfizethető.

A lap alcíme szerint a következőkkel foglalkozik: Szoboszló * Kultúra * Irodalom * Mozi * Népművészet * Zene. Persze a folyóirat valós tematikáját ebből az egy számból nehéz kirajzolni, hisz lassan eléri a századik füzetet. Úgy vélem azonban, hogy valószínűleg magas szinten megfelelnek vállalt kötelezettségeiknek, mert ebben az egy számban szinte valamennyi megjelölt tárgykörből szerepel írás.

A Szoboszló megjelölés nyilván a helytörténetre utal. A témából három írás olvasható ebben a számban. A *hajdúszoboszlói „németek” jóvátételi munkája a Szovjetunióban II.* a Hajdúszoboszlóról elvitt mintegy 120 férfi és nő sorsa alakulásának bemutatása. Hiteles számuk nem ismert. Az 1945 első napjaiban deportált szoboszlói lakosok teljes névsorára mindez ideig, hosszú levéltári kutatómunka során sem sikerült ráakadni. Az elhurcoltak sok tagja sohasem látta többé városát.

A *Sárguló lapok között* rovat A Szoboszló és Vidéke című hetilapban száz éve, a *Független Hajdúságban* hetvenöt éve, valamint a ma is létező *Hajdúszoboszlóban* huszonöt éve megjelent számaiból közöl részleteket.

A település története polgárai életén keresztül is megrajzolható. Az előző öt számban a nekem ismeretlen Hornyák Dezső szoboszlói közéleti férfiú életét mutatták be folytatásokban. Jelen számban *Martonvásár és az óvodaügy nagyasszonya* címmel leánya, Harcsa Tiborné portréja olvasható. Az asszony óvónő, a Magyar Köztársaság

Ezüst Érdemkeresztjének tulajdonosa. A város szülötte, 1976-ban méltatlan körülmények között volt kénytelen elköltözni innen. Ha nem így történik – véli a cikk – akkor most Hajdúszoboszló büszkélkedhetne az általa alapított, világhírű Óvodatörténeti Múzeummal.

A *Dokumentumtár* rovatban a város kulturális életében meghatározó eseményeken elhangzott köszöntőket, ünnepi- és avató beszédeket adják közre. Most két, 2003. március 15-én elhangzottat.

Néprajzi ismereteket közöl az *És harmadnapra feltámadott halottaiból...*, amely a húsvéti ünnepkőről szól, és a *Csigacsontok*, amely a Bocskai István Múzeum kiállításán látható lelet alapján ismert meg a világszerte ismert és Magyarországon még a huszadik század elején is élő népi játékkal. Néprajzi indíttatású *A népművészet mesterei 4.*, amely Galánfi András fadaragó, művésztanár munkásságát mutatja be.

A város kulturális eseményeihez kapcsolódóan olvashatjuk Bence Ilona színművésznő, Borbély Szilárd költő és Dede Tamás fotográfus portréját.

A *Mit kínál az április?* rovat a város valamennyi kulturális intézményének (a mozitól a múzeumig) havi programnaptára.

A lap melléklete a *Nótafa*, amely a megye hagyományörző együtteseinek tájékoztatója. E lapban a 25. számát adja közre.

A *Szókimondó* kétféle, azaz 32 oldal, szép, többszínnyomású borítóval, jó tördeléssel. Sajnos a fényképanyag nyomása nem mindig sikerült maradéktalanul.

Ez a szám egy furcsa című cikkel indul: *Búcsú két emblémától*. A lapot az indulástól kezdve a város képviselőtestületének támogatásával jelentetik meg, azonban 1998-tól az NKA is támogatta, s mintegy minőségének elismeréséül, büszkén viselte a Minisztérium és az Alapprogram emblémáját. Sajnos a lapkiadást felügyelő kuratórium elképzelésébe nem fért bele a vidéki kulturális folyóirat támogatása. „A döntés megszületett. A SZÓKIMONDÓ két embléma nélkül ugyan, de járja tovább a maga útját.”

Ez egyszer a recenzens is szókimondó, és Mozart *Così fan tutte*ja fináléjának szavaival üzeni a kuratóriumnak: „Akinek ennyi jó és szép kevés, azt érje gáncs és megvetés!”

Andrássy Mária